

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

ТВО начальника Військового інституту

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

генерал-майор

2017

I.B. ТОЛОК

ПРОГРАМА

**вступного іспиту до ад'юнктури зі спеціальності
053 – ПСИХОЛОГІЯ**

Обговорено на засіданні кафедри військової педагогіки та психології Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка
06.02.2017

Протокол № 7

Затверджено Вченою Радою Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка
16.02.2017

Протокол № 11

ПЕРЕДМОВА

Програма підготовки до вступу в ад'юнктуру на спеціальність 053 – "Психологія" покликана забезпечити засвоєння специфіки психолого-педагогічного знання з військової психології. Запропонована програма створена на основі досягнень із психологічної науки взагалі та військової психології, зокрема, враховує зростаючий попит на відповідних фахівців у Збройних Силах України.

Програма для складання вступного іспиту до ад'юнктури на спеціальність 053 – "Психологія" складена відповідно до програм підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем "магістр" і відповідає вимогам якісної й ефективної підготовки та атестації науково-педагогічних працівників.

У програмі відображено основні вимоги до вступників до ад'юнктури на спеціальність 053 – "Психологія" для написання дисертації на здобуття вченого ступеня доктора філософії, що закінчили вищі навчальні заклади IV рівня акредитації за освітньо-кваліфікаційним рівнем "магістр" і прослухали базові нормативні та спеціальні курси з психологічних дисциплін.

Основною вимогою до вступників до ад'юнктури є високий рівень психологічної освіченості та культури, здатність якого й визначається вступним іспитом (співбесідою).

Головна мета вступного іспиту (співбесіди) – це перевірка знань, виявлення навичок і вмінь застосувати здобуті знання в науковому дослідженні. Вступник на іспиті (співбесіді) повинен володіти знаннями щодо історії вітчизняної та зарубіжної психології діяльності в особливих умовах, основних понять, законів та теорії психології діяльності в особливих умовах, основних останніх наукових здобутків психології діяльності в особливих умовах, володіння основними методами дослідження основних проблем психології діяльності в особливих умовах, основних проявів індивідуальних психічних та колективних соціально-психологічних явищ у процесі введення бойових дій, несення бойового чергування та бойової підготовки, основних правил та вимог проведення психологічного дослідження, основних проблем психології діяльності в особливих умовах.

Вступники подають реферат на кафедру до подачі документів для вступу до ад'юнктури.

Іспити відбуваються відповідно до затверджених програм вступних іспитів за білетами або у формі співбесіди. Для підготовки відповіді вступник

використовує екзаменаційні листи, які після іспиту зберігаються в його особовій справі.

Стосовно кожного вступника заповнюється протокол іспиту, в який заносяться основні питання, що були в білеті, а також додаткові, які були задані в процесі іспиту з актуальних проблем обраної наукової спеціальності й теми реферату. У протоколі виставляються окремо оцінки відповідей на основні питання білета та загальна оцінка знань вступника.

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади "психології діяльності в особливих умовах"

Військова діяльність як різновид діяльності в особливих умовах. Діяльність: визначення й структура. Об'єктивна й суб'єктивна сторона діяльності. Структура діяльності за О.М. Леонт'євим. Основні види діяльності: гра, навчання та праця. Провідні види діяльності.

Особливості діяльності в екстремальних умовах. Вплив стрес-факторів бойової діяльності на психіку людини.

Психологічне супроводження військової діяльності.

Поняття "особистість" у військовій психології.

Основні фактори формування особистості військовослужбовця. Виховання як провідний фактор формування особистості. Особистість і виховання.

Психологічна структура особистості військовослужбовця. Особливості прояву психіки особистості у процесі діяльності в особливих умовах.

Пізнавальна сфера психіки військовослужбовця та її розвиток у військовій діяльності. Поняття та природа відчуття, сприйняття, уявлення, пам'яті, мови, уваги, мислення. Особливості та види відчуття. Властивості сприйняття. Види уваги та її властивості: стійкість, концентрація, об'єм, розподіл, перемикання. Надання умов і шляхів успішного розвитку у військовослужбовців уваги. Основні процеси пам'яті та їх сутність. Особливості прояву пам'яті у військовослужбовців, командира. Мислення, його форми й операції. Сутність аналізу, синтезу, порівняння, абстракції, узагальнення, конкретизації, класифікації, систематизації. Мова військовослужбовця та її особливості. Особливості прояву психічних пізнавальних процесів у різних видах військової діяльності.

Емоційно-вольова сфера особистості військовослужбовця та її загартовування в умовах військової служби. Характеристика емоцій людини.

Емоції і почуття. Керування емоціями. Особливості та форми прояву емоцій у різних видах військової діяльності, у бойовій обстановці. Психічні стани. Вплив психічного стану на діяльність і поведінку військовослужбовців. Природа і виявлення жаху в бойовій обстановці. Паніка і заходи для її запобігання. Методика вивчення та врахування психічних станів підлеглих. Воля, її взаємозв'язок з іншими психічними процесами і властивостями людини. Вольові дії. Вольові якості та психологічні умови їх формування у військовослужбовців. Активізація волі в бойових умовах. Воля офіцера і її вплив на вольові вчинки.

Провідні психічні властивості особистості військовослужбовця та їх вплив на формування провідних рис захисника Батьківщини.

Темперамент. Типи вищої нервової діяльності й темперамент. Класифікація темпераментів та їх психологічна характеристика. Методика вивчення та врахування особливостей темпераментів у військовослужбовців у різних видах військової діяльності, в індивідуально-виховній роботі. Поняття характеру в психології. Характер і темперамент. Найважливіші риси характеру військовослужбовця. Вивчення особливостей характеру військовослужбовця під час навчально-виховного процесу. Головні умови і шляхи розвитку професійно-важливих рис характеру у військовослужбовців. Самовиховання і характер. Задатки та здібності. Соціальна природа здібностей. Здібності та діяльність. Структура здібностей. Вивчення і врахування здібностей військовослужбовців при професійному психологічному відборі, при формуванні екіпажів та бойових обслуг. Розвиток здібностей у військовослужбовців у процесі військової діяльності.

Проблема малої групи в соціальній і військовій психології. Теоретико-методологічні та історичні аспекти дослідження малих груп. Генезис та розвиток малих груп, їх соціально-психологічні характеристики.

Соціально-психологічні характеристики військового колективу. Становлення військового колективу. Психологія та рівень розвитку військового колективу. Сутність та основні елементи програми вивчення військового колективу, основні методи його дослідження. Облік аналізу психології військового колективу. Динаміка розвитку військового колективу та методика керування ним.

Колективний настрій, властивості, види колективних настроїв. Вплив колективного настрою на життя та діяльність військовослужбовців. Складові

частини колективного настрою. Колективні настрої за бойових умов та в мирній обстановці.

Загальна характеристика традицій та їх врахування в діяльності командирів. Негативні традиції. Знання національних звичаїв і традицій та їх використання командирами в роботі з підлеглими.

Особливості прояву соціально-психологічних характеристик групи в колективній діяльності в особливих умовах.

Спілкування як основна психологічна проблема управління та функціонування колективу. Характеристика взаємин у військовому колективі.

Потреби у спілкуванні та визнанні. Міжособистісні стосунки в малих військових групах та колективах. Основні принципи взаємовідносин у військових колективах: єдиноначальність, колективізм, гуманність та їх основні риси.

Проблеми нормативного регулювання соціальної поведінки військовослужбовців. Соціально-психологічні умови формування статутних взаємин у військовому колективі.

Конфлікти у військовому середовищі. Сутність і психологічна характеристика конфліктів. Причини виникнення конфліктів у військових підрозділах. Основні моделі розвитку конфліктів. Стратегія поведінки офіцера під час протікання та розв'язання конфліктів.

Соціально-психологічні явища у військовому колективі як форма відображення військовослужбовцями реальних умов їхньої життєдіяльності та їх вплив на виникнення конфліктів.

Розділ 2. Прикладні аспекти психології діяльності в особливих умовах

Морально-психологічне забезпечення бойової підготовки у військах: сутність, завдання, зміст, методи та форми.

Морально-психологічне забезпечення як один із основних видів забезпечення виконання завдань бойової підготовки військ. Роль морально-психологічного фактора в бойовій підготовці особового складу частин і підрозділів.

Складові бойової майстерності військовослужбовців і військових колективів. Роль і місце морально-психологічного забезпечення вирішення завдань щодо надбання і підвищення знань та удосконалення бойової майстерності військовослужбовців.

Проблеми морально-психологічного забезпечення виконання завдань служби військ та шляхи їх подолання на сучасному етапі.

Роль і місце морально-психологічного забезпечення виконання основних завдань бойової, мобілізаційної готовності та навчання військовослужбовців. Види навчання військовослужбовців та зміст їх морально-психологічного забезпечення.

Морально-психологічне забезпечення як один із основних видів забезпечення виконання бойових завдань. Роль морально-психологічного фактора у процесі бойового чергування.

Сутність, зміст та напрямки морально-психологічного забезпечення введення бойових дій.

Морально-психологічні особливості завдань служби військ та їх зміст. Вимоги до удосконалення та підвищення служби військ на сучасному етапі.

Зміст і головна мета щодо морально-психологічного забезпечення виконання завдань служби військ. Завдання та службові обов'язки командирів, офіцерів з організації та проведення морально-психологічного забезпечення служби військ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Балашова С.П., Кирик В.Л., Лисюк С.Г. Основи психології та педагогіки: Навчально-методичний посібник для курсантів ВВНЗ. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2005. – 158 с.
2. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – К., 1989.
3. Військове виховання: історія, теорія та методика. Навчальний посібник. – К. : "Graphic Design", 2002. – 560 с.
4. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии. – М., 1986.
5. Годфруа Ж. Что такое психология : в 2-х т. – М., 1992.
6. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997.
7. Корнеев М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія : Підручник. – К. : 1995. – 304 с.
8. Корольчук М.С. Актуальні проблеми психофізіології військової діяльності. – К. : КВГІ, 1996.
9. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. "Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник". – К.: Ніка-центр, 2006. – 576 с.
10. Корольчук М.С., Осьодло В.І. Психодіагностика : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М.С. Корольчука. – К. :

- Ельга, Ніка-Центр, 2004. – 400 с.
11. Короткий психологічний словник / за ред. В.І. Войтка. – К. : Вища шк., 1976.
 12. Краткий психологический словарь. – М., 1985.
 13. Кубицький С.О., Черняк А.І., Дубровинський Г.Р., Васильєв С.П. Основи загальної та військової психології і педагогіки : Навчальний посібник. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2006.
 14. Методичні рекомендації командирам, штабам, органам з гуманітарних питань щодо профілактики та попередження суїцидальних проявів серед військовослужбовців : Методичний посібник / ГШ ЗС України. – К., 2004.
 15. Немов Р.С. Психологія. – в 3-х книгах. – М., 1998.
 16. Общая психодиагностика / под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М., 1982.
 17. Общая психология / под ред. Петровского А.В. – Москва, 1986.
 18. Основи психології : Підручник / за заг. ред. О.В. Киричука, О.В. Роменця. – К., 1995.
 19. Психология : Словарь / под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского / 3-е изд. – М.: Политиздат, 1998.
 20. Психологічна робота у підрозділі : Методичний посібник. ГШ ЗС України. – К., 2004.
 21. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. – в 2-х т. – М., 1989.
 22. Система роботи військового психолога щодо забезпечення військової дисципліни : Методичний посібник. ГШ ЗС України. – К., 2005.
 23. Хрестоматія по военной психологии. – Рига, 1987.
 24. Ягупов В.В. Військова й соціальна психологія : Навчальний посібник. – К., 2000. – 522 с.
 25. Ягупов В.В. Військова і соціальна психологія : Навчальний посібник. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2000. – 522 с.
 26. Ягупов В.В. Військова психологія : Підручник. – К. : Тандем, 2004. – 656 с.
 27. Ягупов В.В. Морально-психологічне забезпечення. – К., 2002. – 349 с.
 28. Ягупов В.В. Теорія і методика військового навчання. – К.: Тандем, 2000. – 380 с.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗНАНЬ
на вступному іспиті до ад'юнктури за спеціальністю
053 – ПСИХОЛОГІЯ

1. Загальні положення

Результати випробування оцінюються в балах. Максимальне значення оцінки випробування зі спеціальності – 100 балів. У тому числі:

- 30 балів – за відповідь на перше питання;
- 30 – за відповідь на друге питання;
- 30 – за відповідь на третє питання;
- 10 балів – захист реферату (наукової пропозиції).

2. Методичні рекомендації з організації вступних випробувань

2.1. Вступні випробування проводяться усно.

2.2. Вступник готує відповіді тільки за питаннями отриманого білета. Повторне отримання білета не допускається. Відповіді не за питаннями білета – не оцінюються.

2.3. Вступник на всіх отриманих листах усної відповіді вказує: військове звання, прізвище, ім'я та по батькові, номер білета, питання, визначені в білеті, ставить особистий підпис.

2.4. Результати оцінювання відповідей на питання отриманого білета та додаткові питання вносяться до протоколу. Листи усної відповіді та протоколи зберігаються в навчальних справах абітурієнтів.

3. Критерії оцінки здібностей та підготовленості вступників

3.1. При оцінці теоретичних відповідей окремо оцінюється знання керівних документів та правильність відповіді на питання.

3.1.1. Знання керівних документів оцінюється:

- вичерпні знання – 5 балів;
- недостатні знання – 3 бали;
- відсутні посилання на керівні документи – 0 балів.

3.1.2. Правильність відповіді на питання оцінюється:

- вичерпна відповідь – 25 балів;
- відповідь правильна, але неповна – 20 балів;
- у відповіді є незначні помилки – 15 балів;
- відповідь має суттєві помилки – 7 балів;
- питання не розкрито – 0 балів.

ПРОГРАМУ РОЗРОБИЛИ:

доктор психологічних наук, професор О.Д. САФІН

кандидат психологічних наук підполковник Н.М. МАСЬ